

Okolnosti vylučujúce protiprávnosť

Anotácia: Cieľom tohto článku je poskytnúť stručný prehľad a orientáciu v problematike týkajúcej sa okolností vylučujúcich protiprávnosť, ich historický vývoj a súčasné právne ukotvenie v slovenskom právnom systéme. Článok bude ďalej zameraný na charakteristiku jednotlivých okolností vylučujúcich protiprávnosť, ktorými sú krajná núdza, nutná obrana, oprávnené použitie zbrane, dovolené riziko, výkon práva a povinnosti, súhlas poškodeného a plnenie úloh agenta.

Kľúčové slová: okolnosti vylučujúce protiprávnosť, krajina núdza, nutná obrana, oprávnené použitie zbrane, dovolené riziko, výkon práva a povinnosti, súhlas poškodeného, plnenie úlohy agenta.

Úvod

Problematika okolností vylučujúcich protiprávnosť predstavuje kľúčovú oblasť trestného práva hmotného, ktorá slúži na ochranu práv a oprávnených záujmov fyzických a právnických osôb, ako aj štátu. Trestné právo plní v spoločnosti ochrannú funkciu tým, že stanovuje, aké konanie je považované za trestné, definuje podmienky trestnej zodpovednosti a zároveň určuje podmienky, za ktorých môže byť konanie vylúčené spod trestnej zodpovednosti napriek tomu, že inak napĺňa znaky trestného činu. Základným predpokladom trestnej zodpovednosti je prítomnosť protiprávnosti ako imanentného znaku každého trestného činu. Pri jej absencii nemôžeme hovoriť o trestnom čine a tým pádom ani ukladať trestnoprávne sankcie za konanie, ktoré nie je protiprávne. Konanie, ktoré síce napĺňa znaky trestného činu, no absentuje v ňom základný znak - protiprávnosť, preto nemôže byť kvalifikované ako trestný čin. V takýchto prípadoch hovoríme o „čine inak trestnom“.

Historický vývoj okolností vylučujúcich protiprávnosť

Vývoj okolností vylučujúcich protiprávnosť je procesom, ktorý má tisícročnú históriu a siaha až do staroveku. Ak chceme identifikovať prvé zmienky o tomto inštitúte, musíme sa vrátiť do čias rozkvetu antického Grécka a Ríma. Nie je prekvapením, že práve v tomto období a prostredí, ktoré bolo známe svojím pokrokom v oblasti prírodných a humanitných vied vrátane filozofie, politických vied a práva, vznikli prvé teoretické základy týkajúce sa tejto problematiky. Medzi významné osobnosti, ktoré sa venovali právu, patrili hlavne rímski právnici ako Ulpianus a Cicero. Ulpianus je známy svojou formuláciou teórie rozlišujúcej medzi verejným a súkromným právom, zatiaľ čo Cicero priamo skúma inštitút nutnej obrany, ktorá patrí medzi okolnosti vylučujúce protiprávnosť. Cicero považoval nutnú obranu za súčasť prirodzeného práva („*nata lex*“), a teda za nepísaný prírodný zákon, ktorý nikomu nemôže byť odňatý.¹

Nutná obrana ako právny inštitút má dlhú históriu, existovala už pred rozvojom štátov, no až s rozvojom právnych systémov získala formálnu právnu podobu. Cicero ju vo svojich správach opisoval ako „*nepísaný prírodný zákon, tzv. prirodzené právo človeka, ktoré nemôže byť nikomu odňaté*“.²

V súvislosti s obľúbenými športmi starovekého Ríma, ako sú zápasenie či box, sa Ulpianus zmieňoval o ďalšom inštitúte, ktorý by sme dnes mohli chápať ako okolnosť vylučujúcu protiprávnosť. Ak bolo pri týchto športoch spôsobené zranenie protivníkovi,

¹SOLNAŘ, V., D. CISAŘOVÁ a J. FENYK. *Základy trestní odpovědnosti. Podstatně přepracované a doplněné vydání*, s. 145

²KUCHTA, J. *Nutná obrana*, s. 14.

útočník nemohol byť braný na zodpovednosť, pretože cieľom bolo dosiahnuť vyšší cieľ - víťazstvo, a tým pádom bolo takéto konanie považované za beztrestné.³

Nutná obrana je prvým známym inštitútom, ktorý sa objavil v dejinách právneho myslenia a právnických školách. Tento inštitút prešiel vývojom cez celé stredoveké obdobie, často v kontexte náboženských pravidiel a dogiem. V období 17. a 18. storočia, keď sa kritické myslenie osvietenských učencov začalo stavať proti dogmatickým náboženským normám, bola myšlienka nutnej obrany v právnych školách značne potlačená. Nepovažovala sa za nevyhnutné právne ju definovať alebo upravovať, pretože bola zdôvodnená prirodzeným inštinktom človeka a základnými princípmi ľudskej spoločnosti. Problémom tejto doby však bolo určenie hraníc pre uplatnenie nutnej obrany, čo sa stalo výzvou pre budúce právne systémy.⁴

Na území Slovenska sa prvé uzákonenie okolností vylučujúcich protiprávnosť objavilo v rakúskom trestnom zákonníku z roku 1852 („*Zákon trestný o zločinoch, prečinoch a priestupkoch*“), ktorý ostal v platnosti aj po rozpade Rakúsko-Uhorska až do roku 1950.⁵

Na území spoločného štátu Slovákov a Čechov pretrvával v oblasti trestného práva hmotného právnym dualizmus až do začiatku 50. rokov 20. storočia. Následne bol prijatý prvý československý trestný zákon č. 86/1950 Zb., ktorý upravoval otázky nutnej obrany (§ 8), a krajnej núdze (§ 9). V Trestnom zákone z roku 1950 bolo obdobou súčasného oprávneného použitia zbrane ustanovenie (§ 308). Rovnaké okolnosti vylučujúce protiprávnosť zostali zachované aj v neskoršom trestnom zákone č. 140/1961 Zb. Počas obdobia Česko-slovenskej federácie nedošlo k žiadnym zmenám týkajúcich sa týchto inštitútov, zásadné zmeny nastali až po vzniku samostatnej Slovenskej republiky v roku 1993. Po tomto roku bol § 13 Trestného zákona č. 140/1961 Zb. podrobený rozsiahlej novelizácii nutnej obrany prostredníctvom zákona č. 248/1994 Z. z. Rozšírila sa aj škála okolností vylučujúcich protiprávnosť o výkon práva a povinnosti (§ 15a), súhlas poškodeného (§ 15b) a plnenie úloh agenta (§ 15c). Trestný zákon, ktorý nadobudol účinnosť 1. januára 2006 zaviedol okrem šiestich už spomínaných okolností ďalšiu, poslednú okolnosť vylučujúcu protiprávnosť, a to dovolené riziko.

Trestnoprávna úprava okolností, ktoré vylučujú protiprávnosť činu, sa v priebehu vývoja postupne rozširovala, či reflektovala dynamiku spoločenských potrieb a bezpečnostných výziev. Súčasne Trestný zákon (zákon č. 300/2005 Z. z. v znení neskorších predpisov) vo svojich ustanoveniach (§ 24 - § 30 Trestného zákona) definuje legislatívne podmienky pre sedem základných okolností, ktoré vylučujú protiprávnosť činu. Ide o tieto prípady:

- krajná núdza,
- nutná obrana,
- oprávnenie použitie zbrane,
- dovolené riziko,
- výkon práva a povinnosti,
- súhlas poškodeného,
- plnenie úloh agenta.

Na pochopenie problematiky okolností vylučujúcich protiprávnosť v trestnom práve hmotnom je nevyhnutné presne porozumieť pojmu „*protiprávnosť trestného činu*“. Vo všeobecnosti sa pod protiprávnosťou rozumie správanie alebo stav, ktorý je v rozpore s právnymi normami. Protiprávnosť je teda základným prvkom trestného činu, keďže samotný trestný čin spočíva v porušení zákazu, ktorý je obsiahnutý v normách trestného práva hmotného.

Zákonná definícia trestného činu uvedená v § 8 Trestného zákona v znení neskorších predpisov znie „*Trestný čin je protiprávny čin, ktorého znaky sú uvedené v tomto zákone, ak*

³ KRÁLIK, M. *Právo ve sportu*, s. 84.

⁴ KUČHTA, J. *Nutná obrana*, s. 14.

⁵ 117/1852 Ř. z. *Zákon trestní o zločinoch, přečinech a přestupcích*. [online] , [cit. 20. októbra 2024] Dostupné na internete: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjyguzf6mjrg4wta>.

*tento zákon neustanovuje inak“.*⁶ Práve táto formulácia „*ak tento zákon neustanovuje inak*“ vytvára priestor pre aplikáciu okolností vylučujúcich protiprávnosť. Inými slovami, ak sú naplnené podmienky niektorej z okolností vylučujúcich protiprávnosť, konanie, ktoré by inak bolo kvalifikované ako trestný čin, sa za trestný čin nepovažuje.

Takéto okolnosti musia byť vyslovene uvedené v Trestnom zákone, aby mohli viesť k vylúčeniu protiprávnosti.⁷ Každá z týchto okolností má svoje špecifické charakteristiky a podmienky, ktoré musia byť splnené, aby sa uplatnilo vylúčenie trestnej zodpovednosti za inak trestný čin. Z hľadiska právnej teórie a praxe je mimoriadne dôležité presné a jednoznačné vymedzenie týchto podmienok, aby sa zabránilo neprimeraným zásahom do práv jednotlivcov, a aby sa zamedzilo možnému zneužívaniu týchto inštitútov.⁸

Krajná núdza

„Čin inak trestný, ktorým niekto odvracia nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu chránenému týmto zákonom, nie je trestným činom.

*Nejde o krajnú núdzu, ak bolo možné nebezpečenstvo priamo hroziace záujmu chránenému týmto zákonom za daných okolností odvrátiť inak, alebo ak spôsobený následok je zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil. Rovnako nejde o krajnú núdzu, ak ten komu nebezpečenstvo priamo hrozilo, bol podľa všeobecne záväzného právneho predpisu povinný ho znášať“.*⁹

V teórii trestného práva sa inštitút krajnej núdze považuje za jednu z najvšeobecnejších a zároveň najširších okolností vylučujúcich protiprávnosť, pričom ostatné okolnosti sú voči nej v pomere špeciality. Tento inštitút predstavuje mechanizmus, ktorý umožňuje zákonné konanie v prípadoch, keď iné právne prostriedky nie sú dostupné, a preto sa osoba nachádzajúca v situáciách krajnej núdze môže oprávnene uchýliť k činom, ktoré by inak boli považované za protiprávne.¹⁰

Pre inštitút krajnej núdze sú kľúčové dva základné ideové princípy:

- princíp ochrany konkrétnych záujmov,
- princíp uprednostňovania rovnakých alebo významnejších záujmov.¹¹

Prvý princíp má východisko v § 24 odsek 1 Trestného zákona v znení neskorších predpisov. Ide o odvracanie nebezpečenstva, ktoré hrozí všetkým záujmom chráneným Trestným zákonom, a preto je na ich ochranu v rámci krajnej núdze nevyhnutná ich konkretizácia.

Druhý princíp odzrkadľuje rekodifikáciu Trestného zákona, kedy sa „*princíp uprednostnenia významnejších záujmov*“ rozšíril aj o ochranu rovnakých záujmov, čo môže mať v praxi dopad na istotu obyvateľstva v pravidlách ochrany záujmov chránených Trestným zákonom, nakoľko došlo k výraznému narušeniu princípu proporcionality.¹²

V prípadoch konania v krajnej núdzi musia byť splnené nasledovné objektívne podmienky:

- odvracanie nebezpečenstva,
- nebezpečenstvo hrozí záujmu chránenému Trestným zákonom,
- nebezpečenstvo hrozí priamo,

⁶ Zákon. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 8 .

⁷ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 2 – 3.

⁸ MENCEROVÁ, I., L. TOBIAŠOVÁ, Y. TURAYOVÁ a kol. *Trestné právo hmotné: všeobecná časť 2. aktualizované a prepracované vydanie*, s. 93 – 94.

⁹ Zákon. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 24 ods. 1, ods. 2.

¹⁰ SAMOŠ, O. *Trestný zákon. Stručný komentár*, s. 315.

¹¹ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 22.

¹² BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, Beck. s. 22.

- nebezpečenstvo za daných okolností nemožno odvrátiť inak (zásada subsidiarity),
- spôsobený následok nesmie byť zjavne závažnejší ako ten, ktorý hrozil (zásada proporcionality),
- ten, komu nebezpečenstvo hrozí nie je povinný ho znášať.¹³

Krajná núdza musí spĺňať podmienky subsidiarity a proporcionality, ako aj to, že v nej nemožno konať v prospech toho, kto je podľa všeobecne záväzného právneho predpisu dané povinný nebezpečenstvo znášať. Princíp subsidiarity krajnej núdze vyjadruje, že o krajinu núdzu nepôjde v situácii, keď nebezpečenstvo hroziace záujmu chránenému Trestným zákonom bolo možné za daných okolností odvrátiť inak. Na zamedzenie hroziacemu nebezpečenstvu musia byť najprv vyčerpané všetky iné prostriedky, pri ktorých by nenastalo obetovanie iného chráneného záujmu. Osoba konajúca v krajnej núdzi si teda musí zhodnotiť, aké sú všetky existujúce možnosti a či nie je možné sa nebezpečenstvu vyhnúť inak, ak však nevyužila možnosť vyhnúť sa nebezpečenstvu (napr. útekem), nepôjde o stav krajnej núdze.¹⁴

Ak existuje viac alternatívnych spôsobov, ktorým možno nebezpečenstvo odvrátiť a všetky zároveň prinášajú nevyhnutnosť obetovať iný chránený záujem, väčšina právnej teórie a praxe zastáva názor, že konajúci nie je povinný si vybrať alternatívu, ktorá prinesie najmenšiu škodu. Argumentom je, že prijatie opačného názoru by spôsobovalo prílišné požiadavky na konajúceho, ktorý spravidla rozhoduje o svojom konaní v stave rozrušenia, a zároveň zákon túto požiadavku ani výslovne nestanovuje. Požiadavka subsidiarity krajnej núdze by sa však na nutnosť vybratia alternatívy, ktorá prinesie čo najmenšiu ujmu vzťahovať mala. Avšak za predpokladu, že jeden následok v týchto alternatívach by mal zjavne závažnejšie následky a zároveň to môže osoba konajúca v krajnej núdzi za daných okolností predvídať. V prípade, ak je spôsob odvracania nebezpečenstva s menej závažným následkom neistejší a podstatne ťažšie dosiahnuteľný ako ten s následkom závažnejším, je možné si zvoliť aj spôsob, ktorý spôsobí závažnejší následok. Ak sa negatívne následky zdajú zhruba porovnateľné, na odvrátenie nebezpečenstva je možné zvoliť ktorýkoľvek z nich.¹⁵

Nutná obrana

„Čin inak trestný, ktorým niekto odvracia priamo hroziaci alebo trvajúci útok na záujem chránený týmto zákonom, nie je trestným činom.

*Nejde o nutnú obranu, ak obrana bola celkom zjavne neprimeraná útoku, najmä k jeho spôsobu, miestu a času, okolnostiam vzťahujúcim sa k osobe útočníka alebo k osobe obrancu“.*¹⁶

Nutná obrana predstavuje jeden zo základných postulátov právneho štátu, ktorý má zásadný význam pre zachovanie právnej istoty a ochrany jednotlivcov. Ide o právny inštitút, ktorý umožňuje fyzickým osobám zasiahnuť na ochranu zákonom chránených záujmov v situáciách, keď štát nemôže bezprostredne poskytnúť ochranu. Takýmto spôsobom poskytuje zákonnú ochranu života, zdravia, majetku a iných základných práv či záujmov jednotlivca, čím sa uplatňuje princíp sebaobrany ako legitímneho prostriedku ochrany pred neoprávneným zásahom.¹⁷

Ťažisko nutnej obrany je odvracanie útoku človeka na záujmy chránené v trestnom konaní, a to konaním namiereným proti útočníkovi.¹⁸ To znamená, že ak sú splnené všetky

¹³ IVOR, I., P. POLÁK a J. ZÁHORA. *Trestní právo hmotné I. Všeobecná časť*, s. 192.

¹⁴ MAŠLANYOVÁ, D. a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*, s. 111.

¹⁵ BURDA, E., J. ČENTĚŠ, J. KOLESÁR, J. ZÁHORA a kol. 2010. *Trestný zákon. Všeobecná časť. Komentár. I. diel*, s. 166.

¹⁶ *Zákon. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 25 ods. 1, ods. 2.*

¹⁷ BURDA, E. *Trestný zákon, všeobecná časť, komentár*, s. 173.

¹⁸ IVOR, I., P. POLÁK a J. ZÁHORA. *Trestní právo hmotné I. Všeobecná časť*, s. 198.

zákonom stanovené podmienky pre jej uplatnenie, konanie osoby, ktorá sa bráni, sa nepovažuje za protiprávne. Ide o situáciu, kedy skutok, ktorý by inak bol kvalifikovaný ako trestný čin, nenesie znaky trestnej činnosti. Trestný zákon sa v tomto kontexte stáva hlavným východiskom pre definovanie nutnej obrany, pričom jej pôsobnosť zasahuje aj do oblasti správnych deliktov. Vzhľadom na jednotné posudzovania okolností, ktoré vylučujú protiprávnosť činu vo verejnom práve, sa tieto princípy aplikujú nielen v trestnom ale aj v správnom konaní.¹⁹

Táto koncepcia trestného práva opisuje stav, kedy je jednotlivец oprávnený odvrátiť útok na spoločenské vzťahy chránené Trestným zákonom, pričom jeho konanie, ktoré by za bežných okolností bolo považované za trestný čin, smeruje proti útočníkovi. Nutná obrana sa teda uplatňuje ako reakcia na protiprávny útok na dôležité záujmy jednotlivca, ktorý bezprostredne hrozí alebo trvá, a to spôsobom primeraným a zákonom dovoleným.²⁰

Najvýstižnejšiu definíciu podstaty nutnej obrany poskytuje rozhodnutie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pod spisovou značkou R18/1996 „*Podstatou nutnej obrany je odvracanie nebezpečenstva, ktoré vzniká útokom človeka na chránené záujmy, a to konaním namiereným proti útočníkovi. Ide o osobitný prípad stretu záujmov na ochrane rôznych spoločenských vzťahov. Na jednej strane je to chránený záujem útočníka (napr. život, zdravie, majetok, osobná sloboda alebo iný záujem), ktorý by bol, keby nebol útočníkom chránený. Pri nutnej obrane sú tieto záujmy útočníka obetované, aby bol odvrátený útok. Jej význam spočíva v tom, aby sa trestne nestíhali osoby, ktoré pri rešpektovaní určitých podmienok bránia resp. vystúpia na ochranu záujmov chránených týmto zákonom. Obrana je právom občana, ktorému je dovolené sa brániť situácii, keď sa útoku nedalo vyhnúť alebo nebolo možné privolať pomoc ďalších osôb*“.²¹

Viaceré súdne rozhodnutia potvrdzujú, že „*proti konaniu nutnej obrany nie je nutná obrana prípustná*“. Ak útočník namieri svoj ďalší útok na osobu, ktorá už koná v nutnej obrane, treba tento čin posudzovať ako pokračovanie pôvodného útoku bez ohľadu na to, či bol útok pôvodne namierený priamo na osobu v nutnej obrane alebo na niekoho iného. Preto má obranca právo prekonať aj pokračujúci útok spôsobom, ktorý nie je zjavne neprimeraný povahe a intenzite hroziaceho nebezpečenstva.²²

Dôležitým aspektom uplatňovania nutnej obrany je otázka primeranosti a intenzity konania obrancu. Trestný zákon stanovuje, že obrana musí byť primeraná útoku, pričom sa berú do úvahy rôzne okolnosti vrátane spôsobu útoku, miesta a času, povahy útočníka, ako aj konkrétne okolnosti, za ktorých sa útok odohral. Obrana, ktorá je celkom zjavne neprimeraná, nie je považovaná za nutnú obranu, ale môže byť posúdená ako prekročenie medzi nutnej obrany, čo ma za následok právne dôsledky pre obrancu.²³

Trestný zákon v súvislosti s nutnou obranou upravuje aj osobitnú okolnosť vylučujúcu trestnú zodpovednosť, kedy osoba konajúca sčasti nad rámec podmienok nutnej obrany nie je za určitých podmienok trestne zodpovedná, a to takto: „*Ten, kto odvracia útok spôsobom*

uvedeným v odseku 2, nebude trestne zodpovedný, ak konal v silnom rozrušení spôsobenom útokom, najmä v dôsledku zmätku, strachu alebo zľaknutia“ (§ 25 ods. 3).²⁴

Oprávnené použitie zbrane

„*Použitie zbrane v súlade so zákonom nie je trestným činom. Za použitie zbrane v súlade so zákonom sa považuje aj jej použitie proti inému vo svojom obydlí na ochranu života, zdravia*

¹⁹ BURDA, E. *Trestný zákon, všeobecná časť, komentár*, s. 173.

²⁰ SOLNAŘ, V. *Základy trestní odpovědnosti*, s. 99.

²¹ R 18/1996.

²² R 9/1980.

²³ R 25/1976.

²⁴ IVOR, I., P. POLÁK a J. ZÁHORA. *Trestní právo hmotné I. Všeobecná část*, s. 200.

alebo majetku, ak osoba do obydlija neoprávnene vnikne alebo v ňom neoprávnene zotrúva a nejde o nutnú obranu. To neplatí, ak bola pritom inému úmyselne spôsobená smrť“.²⁵

Podstatu oprávneného použitia zbrane možno presne charakterizovať ako jednu z okolností vylučujúcich protiprávnosť činu, ktorá umožňuje použiť zbraň v súlade s jej účelom za presne stanovených podmienok, aj keď nejde o prípady krajnej núdze alebo nutnej obrany.²⁶

Osobitný prípad oprávneného použitia zbrane, ktorý oprávňuje v § 26 odsek 2 Trestného zákona v znení neskorších predpisov, umožňuje použiť zbraň na ochranu života, zdravia alebo majetku proti osobe, ktorá neoprávnene vstúpila alebo zotrúva v obydli, pokiaľ nejde o prípad nutnej obrany, a ak tým nedôjde k usmrteniu útočníka. Tento inštitút vychádza z anglo-saského právneho princípu „môj dom - môj hrad“, ktorý zdôrazňuje výlučne právne postavenie obyvateľa a obydlija a jeho práva brániť svoj domov pred neoprávneným narušením.²⁷

Prakticky to znamená, že zbraň je možné použiť v obydli aj v situáciách, keď ešte nedošlo k priamemu a bezprostrednému útoku, ale ochrana života, zdravia alebo majetku osoby je už ohrozená, napr. „Ak osoba A príde na pozvanie k osobe B do jej bytu, ale medzi nimi následne dôjde k nedorozumeniu, ktoré vyústí do hádky. Osoba B vyzve osobu A, aby opustila jej byt, avšak osoba A odmieta napriek opakovaným výzvam a naznačuje, že zostane v byte. Osoba B musí odísť do práce, ale keďže osoba A stále odmieta opustiť byt, tak osoba B vytiahne legálne držanú strelnú zbraň a vystrelí varovný výstrel alebo použije vyhrážku zbrane“.²⁸

Použitie zbrane v obydli sa opiera o právo nedotknuteľnosti obydlija, ktoré stanovuje, „Obydlie je nedotknuteľné. Nie je dovolené doň vstúpiť bez súhlasu toho, kto v ňom býva“.²⁹ „Hoci je nepochybné, že nedotknuteľnosť obydlija predstavuje jedno zo základných práv človeka, zostáva otázkou, či tomuto právu priznať taký stupeň ochrany, najmä vzhľadom na to, že obrana obete by v tomto prípade smerovalo proti životu a zdraviu útočníka. Význam ochrany života a zdravia, ako objektov trestného činu je v systematike osobitnej časti Trestného zákona väčší než význam ochrany nedotknuteľnosti obydlija“.³⁰

Zákonodarcia týmto ustanovením umožnil obyvateľom brániť sa použitím zbrane, čím poskytol praktickú možnosť rýchlej a účinnej ochrany pred neoprávnenými zásahmi. Právna možnosť použitia zbrane v tomto kontexte však so sebou prináša aj riziká zneužitia, pretože by mohla byť zneužitá osobami, ktoré nekonajú v súlade s právnym účelom tohto ustanovenia.³¹

Dovolené riziko

„Čin inak trestný nie je trestným činom, ak niekto v súlade s dosiahnutým stavom poznania vykonáva spoločensky prospešnú činnosť v oblasti výroby a výskumu, ak spoločensky prospešný výsledok, ktorý sa od vykonávania činu očakáva, nemožno dosiahnuť bez rizika ohrozenia záujmu chráneného týmto zákonom.“

Nejde o dovolené riziko, ak výsledok, ku ktorému čin smeruje, celkom zjavne nezodpovedá miere rizika alebo vykonávanie činu odporuje všeobecne záväznému právnemu predpisu, verejnému záujmu, zásadám ľudskosti alebo sa prieči dobrým mravom“.³²

²⁵ Zákon. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 26 ods. 1, ods. 2.

²⁶ BURDA, E. Oprávnené použitie zbrane ako okolnosť vylučujúca protiprávnosť činu v trestnom práve hmotnom. In: *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 116.

²⁷ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 117.

²⁸ IVOR, J. a kol. 2010. *Trestné právo I. Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. Druhé, doplnené a prepracované vydanie*, s. 179.

²⁹ Ústava Slovenskej republiky č. 460/1990 Zb. v znení neskorších predpisov, čl. 21 ods. 1.

³⁰ ČEČOT, V. a kol. *Trestné právo I. Trestné právo hmotné všeobecná časť*, s. 20.

³¹ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 117.

³² Zákon. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 27 ods. 1, ods. 2.

Ďalším dôvodom, ktorý môže vylučovať protiprávnosť, je tzv. dovolené riziko spojené s nevyhnutným nebezpečenstvom určitých spoločensky vysoko hodnotných činností, najmä vo výrobe a výskume. Čím je čin pre spoločnosť užitočnejší a čím väčšie výhody sa od neho očakávajú, tým väčšie riziko z neho vyplývajúce môže byť ospravedlnené. O dovolenom riziku hovoríme tam, kde sú potrebné zásadné rozhodnutia, ktoré ovplyvňujú oblasti ako lekárstvo, podnikanie, výskum nových materiálov, energetických zdrojov, technických zariadení či vesmíru.

Podstata dovoleného rizika spočíva v tom, že je prípustná tam, kde výkon spoločensky prospešných činností môže viesť k neúmyselným a predpokladaným škodlivým následkom, pričom tieto riziká je potrebné v určitých prípadoch akceptovať, aby bol možný vedecko - technický pokrok. Napríklad „*Ak výskumný ústav liečiv vyvinie nový, ešte neodskúšaný liek proti závažnej chorobe. Po pozitívnych výsledkoch na zvieratách je potrebný liek vyskúšať aj na ľuďoch, avšak existuje riziko, že účinky na ľudský organizmus môžu byť nepredvídateľné. Ak ošetrojúci lekár podá liek pacientovi, ktorý trpí závažnou chorobou a pre ktorého liek predstavuje jedinou možnú šancu na uzdravenie, hoci existuje riziko nežiaducich účinkov, môže byť takéto konanie považované za prípustné*“.³³

Podmienky dovoleného rizika:

- činnosť sa vykonáva v oblasti výskumu a výroby,
- činnosť sa vykonáva v súlade s dostupnými poznatkami a informáciami,
- činnosť sleduje dosiahnutie spoločenského prospechu,
- spoločensky prospešný výsledok nie je možné dosiahnuť bez rizika,
- očakávaný výsledok zodpovedá miere rizika,
- vykonávanie činnosti neodporuje zákonu, zásadám ľudskosti, a dobrým mravom.³⁴

Výkon práva a povinnosti

„*Čin inak trestný nie je trestným činom, ak ide o výkon práva alebo povinnosti vyplývajúcich zo všeobecne záväzného právneho predpisu, z rozhodnutia súdu alebo iného orgánu verejnej moci, z plnenia pracovných či iných úloh alebo zo zmluvy, ktorá neodporuje všeobecne záväznému právnomu predpisu ani ho neobchádza, spôsob výkonu práv a povinností nesmie odporovať všeobecne záväznému právnomu predpisu*“.³⁵

Výkon práva a povinnosti ako okolnosť vylučujúca protiprávnosť vyplýva zo zásady, že ak právny predpis, ktorý je súčasťou právneho poriadku, prikazuje konať určitým spôsobom alebo aspoň určité konanie povoľuje, také konanie nemožno byť považované za protiprávne. Takéto konanie teda nemôže naplniť základné znaky skutkovej podstaty trestného činu, aj keď formálne môže vykazovať znaky skutkovej podstaty niektorého trestného činu. Výkon práva preto nemôže byť považovaný za protiprávny čin, pretože by tým došlo k rozporu medzi legitímnym výkonom subjektívneho práva, ktoré je uznávané právnym poriadkom, a skutkovou podstatou, ktorá sa vzťahuje výlučne na prípady, kde dochádza k porušeniu alebo ohrozeniu spoločenských vzťahov.

Každý výkon práva a povinnosti podľa § 28 Trestného zákona musí mať svoju oporu v právnom poriadku, z ktorého musí vychádzať. Tento právny poriadok môžeme identifikovať s pojmom právny systém. Existujúci právny systém štátu predstavuje súhrn aktuálne platných právnych noriem a ich vzájomných väzieb. Na zabezpečenie právneho poriadku a právnej istoty je nevyhnutné, aby jednotlivé právne normy boli určitým spôsobom usporiadané, aby si navzájom neodporovali, aby jedna právna norma nezakazovala správanie, ktoré iná právna

³³ IVOR, J. a kol. *Trestné právo I. Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*, s. 182.

³⁴ KUČHTA, J. Prípustné riziko jako okolnost vylučující protiprávnost v návrhu kodifikace trestního práva hmotného. In: *Trestnoprávní revue*. 2004, č. 6. s. 165.

³⁵ Zákon. č. 300/2005 Z. z. *Trestný zákon v znení neskorších predpisov*, § 28 ods. 1.

norma prikazuje alebo dovoľuje. Právny systém preto nemôže byť len nesúrodou množinou právnych noriem, ale musí zahŕňať aj ich vzájomné, relatívne stabilné vzťahy a väzby. Tieto vzťahy a väzby musia byť stabilnejšie ako samotné právne normy, ktoré do systému platného práva vstupujú a vystupujú podľa zmien spoločenskej reality, ktorú upravujú.

Výkon práva a povinnosti ako okolnosť vylučujúca protiprávnosť činu primárne vychádza zo slovenského právneho poriadku. Avšak vzhľadom na ustanovenie čl. 7 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré hovorí že „Právne záväzné akty Európskych spoločenstiev a Európskej únie majú prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky“, je výkon práva a povinností odvodený aj z právneho poriadku stanoveného Európskymi spoločnosťami a Európskou úniou.³⁶

Výkon práva a povinnosti, ktorý vyplýva zo správneho poriadku, často vyžaduje bližšiu špecifikáciu aj konkretizáciu. Podľa § 28 Trestného zákona v znení neskorších predpisov musia tieto práva a povinnosti vyplývať aspoň z jedného z nasledujúcich hlavných dôvodov:

- všeobecne záväzný právny predpis,
- rozhodnutie súdu alebo iného orgánu verejnej moci,
- plnenie pracovných úloh, alebo rozkazu,
- zmluva, ktorá neodporuje všeobecne záväznému právnomu predpisu ani ho neobchádza,³⁷
- spôsob výkonu práva a povinnosti nesmie odporovať všeobecne záväznému právnomu predpisu,
- výkon práva a povinnosti nesmie naplniť znaky skutkových podstát trestných činov genocídy podľa § 418, nedobrovoľného zmiznutia podľa § 420a alebo neľudskosti podľa § 425.³⁸

V rámci výkonu práva a povinnosti môže konať len osoba, ktorej tieto právne dôvody takúto možnosť priznávajú (napr. oprávnenie policajta môže realizovať len policajt, pričom oprávnenia zo zmluvy môžu vykonávať iba osoby, ktorým to táto zmluva priznáva).³⁹

Súhlas poškodeného

„Čin inak trestný nie je trestným činom, ak bol vykonaný so súhlasom poškodeného daným vopred alebo súčasne s činom. Súhlas poškodeného nevyklučuje protiprávnosť činu, ktorý smeruje proti životu alebo zdraviu poškodeného, to neplatí, ak ide o súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorá bola v čase spáchania činu poskytnutá v súlade s právnymi predpismi a so súčasnými poznatkami lekárskej vedy a praxe.

*Nejde o súhlas poškodeného, ak súhlas nebol vážny a dobrovoľný alebo zrozumiteľne vyjadrený alebo ak v súvislosti s ním bol spáchaný iný trestný čin“.*⁴⁰

Súhlas poškodeného v trestnom práve hmotnom predstavuje právny inštitút, prostredníctvom ktorého osoba udeľuje súhlas s takým zásahom do svojich práv, ktorý by inak v prípade absencie tohto súhlasu znamenalo, že konanie druhej osoby, zodpovedajúcej tomuto zásahu, by bolo považované za trestný čin, pričom poškodený by sa stal obeťou tohto trestného činu.

Poškodený môže udeliť súhlas ale so zásahom do práv, s ktorými má oprávnenie disponovať. Súhlas poškodeného je teda založený na troch základných ideových princípoch:

- princíp súhlasu so zásahom iba do záujmov, ktoré sú primárne súkromnoprávnej alebo súkromnej povahy a ktorými možno voľne disponovať,

³⁶ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 152 – 153.

³⁷ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 155.

³⁸ IVOR, I., P. POLÁK a J. ZÁHORA. *Trestní právo hmotné I. Všeobecná časť*, s. 229.

³⁹ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 155.

⁴⁰ Zákon. č. 300/2005 Z. z. *Trestný zákon v znení neskorších predpisov*, § 29 ods. 1, ods. 2.

- princíp súhlasu konkrétnej osoby so zásahom iba do tých záujmov, s ktorými má konkrétne oprávnenie disponovať,
- princíp vážnosti, dobrovoľnosti, určitosti a zrozumiteľnosti súhlasu.

Súhlas poškodeného je jednostranný právny úkon špecifickej trestnoprávnej povahy, ktorým poškodený oprávňuje inú osobu alebo osoby na taký zásah do jeho práv (alebo záujmov), ktoré sú chránené Trestným zákonom. Bez tohto súhlasu by dané konanie napĺňalo znaky skutkovej podstaty trestného činu. Osoba alebo osoby, ktoré vykonávajú zásah v súlade so súhlasom poškodeného, teda nekonajú v rozpore s normami trestného práva.

Táto definícia vychádza zo všeobecnej definície právnych úkonov v teórii práva: „Právne konanie (právny úkon) je prejav vôle smerujúci k vzniku, zmene alebo zániku týchto práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú“.⁴¹

Náležitosti súhlasu poškodeného:

- ide o záujmy jednotlivca, o ktorých môže rozhodovať sám, a ktorých porušenie sa nedotýka základných záujmov spoločnosti,
- súhlas sa netýka života a zdravia poškodeného, to neplatí, ak ide o súhlas s poskytnutím zdravotnej starostlivosti, ktorá bola v čase spáchania činu poskytnutá v súlade s právnymi predpismi a so súčasnými poznatkami lekárskej vedy a praxe,
- súhlas musí byť daný pred činom alebo súčasne s činom,
- súhlas musí byť daný vážne a dobrovoľne alebo musí byť zrozumiteľne vyjadrený,
- súhlas dala osoba právne spôsobilá a na to oprávnená,
- zo skutkovej podstaty nesmie vyplývať, že čin má byť trestný aj vtedy, keď bol daný súhlas poškodeného (v prípade trestného činu obchodovanie s ľuďmi podľa § 179 ods. 1, a 5 Trestného zákona v znení neskorších predpisov páchatel' je trestný, ak obchoduje s osobou na účely prostitúcie, hoci aj s jej súhlasom, alebo ak obchoduje s osobou mladšou ako 18 rokov, hoci aj s jej súhlasom),
- v súvislosti so súhlasom nie je spáchaný iný trestný čin,⁴²
- každý právny úkon vrátane súhlasu poškodeného musí jasne určovať svoj obsah,
- súhlas poškodeného môže byť udelený výslovne (napr. poškodený požiada niekoho, aby mu zošrotoval auto), ale aj konkludentne, skutkom (napr. poškodený odvezie auto pod drvič kovu, vystúpi a kývne smerom na auto). Súhlas poškodeného však nemožno prejavíť opomenutím, pretože v našom právnom poriadku neplatí zásada „*qui tacet consentire videtur*“ (kto mlčí, predpokladá sa, že súhlasí).⁴³

Plnenie úlohy agenta

„Čin inak trestný nie je trestným činom, ak ním agent ustanovený podľa osobitného predpisu pri odhaľovaní trestného činu a pri zisťovaní jeho páchatel'a ohroží alebo poruší záujem chránený týmto zákonom len preto, že bol k tomu donútený zločineckou skupinou alebo teroristickou skupinou, v ktorej pôsobí, alebo ak spácha taký čin v dôvodnej obave o život alebo zdravie svojej alebo blízkej osoby“.⁴⁴

Plnenie úloh agenta ako okolnosť vylučujúca protiprávnosť trestného činu bola do Slovenskej právnej úpravy zavedená zákonom č. 183/1999 Z. z., ktorým sa novelizoval bývalý zákon č. 140/1961 Zb. Trestný zákon. V súčasnosti je tento inštitút zakotvený v zákone č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

⁴¹ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 178 – 180.

⁴² IVOR, J. a J. ZÁHORA. *Repetitórium trestného práva*. 6. vydanie, s. 44 – 45.

⁴³ BURDA, E. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*, s. 188 – 191.

⁴⁴ Zákon. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov, § 30 ods. 1.

Plnenie úlohy agenta priamo súvisí s uplatňovaním procesnoprávneho inštitútu agenta. Použitie agenta zároveň predstavuje jeden z prostriedkov operatívno-pátracej činnosti, ktorý je upravený v piatej hlave prvej časti zákona č. 301/2005 Z. z. Trestného poriadku v znení neskorších predpisov.

Organizovaný zločin je empirický ťažko spoznatel'ný, jeho skutková stránka je rozmanitá, dynamiku a štruktúru je možno len približne odhadnúť, nakoľko empiricky overené údaje prakticky chýbajú. Úsilie policajných orgánov preniknúť do zločineckého prostredia a získať nedostupné informácie a dôkazy o rôznych kriminálnych aktivitách nie sú novým javom. Odhalenie organizovanej kriminality je prevažne závislé na využití špecifických postupov, operatívno-pátracích prostriedkoch, technik a opatrení k zabezpečeniu ochrany svojej činnosti. Proces operatívneho rozpracovania a dokumentovania štruktúr organizovaného zločinu vyžadujú dlhodobé plánovanie, náležitú prípravu a vysokú konšpiráciu.

Cieľom tejto činnosti je získavanie prehľadu o úlohách a účasti na trestnej činnosti, postavenia jednotlivých členov zločineckej organizovanej skupiny a ich finančných operáciách vrátane možného napojenia na políciu, justíciu alebo štátnu správu.

Vo všeobecnosti možno teda povedať, že kriminalita sa stala nebezpečným spoločenským javom, ktorý ohrozuje pokojný život občanov, vyvoláva strach a kritickú odozvu. Celkom oprávnené teda občania požadujú, aby im štát a jeho orgány, ktoré sa za tým účelom vytvárajú, poskytol primeranú ochranu pred jej negatívnymi dopadmi.⁴⁵

Pretože sa agent pohybuje na hranici zákona a môže zľahka sklznúť do presvedčenia, že mu je všetko dovolené, bolo nevyhnutné stanoviť záruky použitia tohto a podobných prostriedkov. Záruky použitia inštitútu agenta boli vyjadrené aj v rezolúcii XVI. Medzinárodného kongresu trestného práva, kde boli stanovené štyri hlavné zásady.

- zásada zákonnosti: prostriedok musí byť upravený zákonom a používaný pri rešpektovaní ľudských práv,
- zásada subsidiarity: prostriedok môže byť použitý len vtedy, ak nemožno jeho účel dosiahnuť inak,
- zásada proporcionality: prostriedok možno použiť len u obzvlášť závažných trestných činov,
- zásada judiciarity: prostriedok možno použiť len s povolením sudcu a pod jeho kontrolou.⁴⁶

Podľa § 30 odsek 1 Trestného zákona v znení neskorších predpisov trestným činom nie je čin, ktorým agent ustanovený podľa osobitného predpisu (Trestného poriadku), ohrozí alebo poruší záujem chránený zákonom pri výkone svojich úloh na odhaľovanie trestných činov alebo identifikáciu páchatel'ov, pokiaľ bol donútený konať zločineckou a teroristickou skupinou, v ktorej pôsobil alebo z dôvodu opodstatnenej obavy o život alebo zdravie svojej alebo blízkej osoby.

Jasne vyplýva, že beztrestnosť je vylúčená, ak agent sám iniciuje trestnú činnosť, pretože v takom prípade by bolo ťažké dokázať, že konal z donútenia alebo v dôsledku opodstatnenej obavy. Analýzou možno usúdiť, že ide prevažne o úmyselné trestné činy, nakoľko tieto situácie vyplývajú z donútenia v zločineckom prostredí. V určitých prípadoch však môže byť uvažované aj o nedbanlivosti, pričom chýba jasná legislatívna definícia, čo otvára priestor pre rôzne výklady. Agent nesmie spáchať niektorý z taxatívne vymenovaných trestných činov uvedených v § 30 ods. 2 Trestného zákona. Nesmie svojím konaním spôsobiť smrť alebo ťažkú ujmu na zdraví.

Ustanovenie § 30 ods. 3 Trestného zákona zabezpečuje vylúčenie protiprávnosti konania agenta pri odhaľovaní trestných činov korupcie. Na účely odhalenia pasívnej korupcie

⁴⁵ IVOR, J. Agent provokatér v trestnom konaní. In: *Justičné revue*, s. 838.

⁴⁶ REPÍK, B. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*, s. 198.

– trestného činu prijímania úplatku podľa § 328 až 330 Trestného zákona, nepriamej korupcie podľa § 336 ods. 1 Trestného zákona, volebnej korupcie podľa § 336a Trestného zákona a športovej korupcie podľa § 336b Trestného zákona – a trestného činu zneužívania právomoci verejného činiteľa podľa § 326 Trestného zákona je vylúčená protiprávnosť aktívnej korupcie spáchanej agentom – teda trestného činu podplácania podľa § 332 až 334 Trestného zákona a nepriamej korupcie podľa § 336 ods. 2 Trestného zákona. Ide o situácie použitia tzv. agenta provokatéra podľa § 117 ods. 2 Trestného poriadku.

Záver

Okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu v trestnom práve hmotnom majú nezastupiteľný význam pre riadne fungovanie trestného práva. V tomto článku som sa čo najvštiežnejšie snažil vysvetliť krajinú núdzu, nutnú obranu, oprávnenie použiť zbraň, dovolené riziko, výkon práva a povinnosti, súhlas poškodeného, plnenie úlohy agenta ako okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu. Stručne som opísal aj ich najcharakteristickejšie znaky, krátky výstižný historický vývoj, aby sa týmito inštitútmi v prípade záujmu mohol oboznámiť ktokoľvek. Keď som na začiatku môjho článku uviedol, že plnia svoju dôležitú úlohu, v tejto chvíli som viac presvedčený o ich dôležitom význame a nezastupiteľnom mieste v každom demokratickom štáte. Okolnosti vylučujúce protiprávnosť sú v slovenskom právnom systéme považované za významný prvok, ktorý umožňuje jednotlivcom a spoločnosti chrániť svoje práva a záujmy v situáciách, keď nie je možný zásah orgánov verejnej moci.

Literatúra

- BURDA, Eduard. *Trestný zákon, všeobecná časť, komentár*. Praha: C. H. Beck, 2010. ISBN 978-80-7400-324-0.
- BURDA, Eduard. *Nutná obrana a ďalšie okolnosti vylučujúce protiprávnosť činu*. Praha: C. H. Beck, 2012. ISBN 78-80-7179-281-9.
- ČEČOT, Vladimír a kol. *Trestné právo I. Trestné právo hmotné. Všeobecná časť*. Vysoká škola Danubius, 2009. ISBN 9788089267224.
- IVOR, Jaroslav a Jozef ZÁHORA. *Repetitórium trestného práva*. 6 vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2024. ISBN 978-80-571-0709-5.
- IVOR, Jaroslav, Peter POLÁK a Jozef ZÁHORA. *Trestní právo hmotné I. Všeobecná časť*. 2. vydanie. Bratislava: Wolters Kluwer, 2021. ISBN 978-80-571-0332-5.
- IVOR, Jaroslav a kol. *Trestné právo I. Trestné právo hmotné. Všeobecná časť. Druhé, doplnenie a prepracované vydanie*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2010. ISBN: 978-80-8078-308-2.
- KRÁLIK, Michal. *Právo ve sportu*. Praha: C. H. Beck, 2001. ISBN 8071795321.
- KUCHTA, Josef. *Nutná obrana*. Brno: Masaryková univerzita, 1999. ISBN 80-210-2198-5.
- MAŠLANYOVÁ, Darina a kol. *Trestné právo hmotné. Všeobecná a osobitná časť*. 3. vydanie. Plzeň: Aleš Čeňek, 2019. ISBN 978-80-7380-772-6.
- MENCEROVÁ, Ingrid, Lýdia TOBIAŠOVÁ, Yveta TURAYOVÁ a kol. *Trestné právo hmotné: všeobecná časť 2. aktualizované a prepracované vydanie*. Šamorín: Heuréka, 2015. ISBN 978-80-8173-011-5.
- REPÍK, Bohumil. *Evropská úmluva o lidských právech a trestní právo*. Praha: Orac, 2002. ISBN 8086199576.
- SAMAŠ, Ondrej. *Trestný zákon. Stručný komentár*. Bratislava: Iura Edition, 2010. ISBN 9788080783709.

SOLNAŘ, Vladimír. *Základy trestní odpovědnosti*. Praha: Academia, 1972.

SOLNAŘ, Vladimír, Dagmar CISAŘOVÁ a Jaroslav FENYK. *Základy trestní odpovědnosti. Podstatně přepracované a doplněné vydání*. Praha: Lexis Nexis, 2004. ISBN 8086199746.

Zákony a judikatury

Ústavný zákon č. 460/1992 Zb. v znení neskorších predpisov (Ústava Slovenskej republiky).

Zákon. č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov.

R 18/1996.

R 9/1980.

R 25/1976.

Články a zborníky

IVOR, Jaroslav. Agent provokatér v trestnom konaní. In: *Justičné revue*, 2000, roč. 56, č. 8-9. s. 838

KUCHTA, Josef. Příпустné riziko jako okolnost vylučující protiprávnost v návrhu kodifikace trestního práva hmotného. In: *Trestnoprávní revue*. Praha. 2004, č. 6. s. 165.

Internetové zdroje

117/1852 Ř. z. *Zákon trestní o zločinech, přečinech a přestupcích*. [online] , [cit. 20. oktobra 2024] Dostupné na internete: <https://app.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjyguzf6mjrg4wta>.

Keywords: conditions excluding the illegality of an act, extreme emergency, self-defence, authorised use of weapons, admissible risk, exercising rights and obligations, consent of the victim, fulfilment of the role of agent.

Summary

Conditions excluding the illegality of an act in substantive criminal law are of irreplaceable importance for the proper functioning of criminal law. In this scientific article, the author has tried to explain in the most condensed form possible extreme emergency, self-defence, authorised use of weapons, admissible risk, exercising rights and obligations, consent of the victim, fulfilment of the role of agent as conditions excluding the illegality of an act. He has also briefly described their most characteristic features, a brief and concise historical development, so that anyone interested can become familiar with these institutions. Emphasising already at the beginning of the article the importance of their role, the author eventually concludes his arguments with accentuated conviction about their irreplaceable and inevitable position within every democratic system. Conditions excluding the illegality of an act are considered a significant element in the Slovak law and order, which allows individuals and society to protect their rights and interests in situations where the intervention of public authorities is not possible.

pplk. JUDr. Erik Michalík

SOŠ PZ Pezinok

e-mail: erik.michalik@akademiapz.sk

Recenzent: pplk. doc. JUDr. Veronika Marková, PhD.